

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

De Fideicommissis, Primogenitvris, Et Majoratibvs

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. CLV. Romana hæreditatis de Rubeis. De eadem materia fideicommissi ordinato in casu non implementi vel contraventionis, An dicatur pœnale vel conditionael; Et an adversus adimplementum in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74060)

an ille dici possit adeo temerarius, ac malè gestus, quod redoleret positivam culpam, ac malitiosam, & dolosam contraventionem voluntatis testatoris, unde resularet delictum; ex quo sequeretur pœna; Siquidem in ipsismet rigorosis terminis *extravag. Ambitiosa de rebus Eccles. non alienan.* Aliud est quod actus inicus à Prælato sine beneplacito Apollolico, ac forma ibi præscripta sit invalidus, Aliud verò, ut incurrantur censuræ aliæque pœnæ per eadem *extravag. statuta.* Ad primum enim effectum etiam actus sincerè & bona fide seu ex probabili errore inicus est nullus, non inde tamen inferitur ad secundum effectum pœnarum, pro quo verificari debet culpòsa temeritas in eadem *extravaganti* præsupposita, juxta receptam distinctionem, de qua in sua materia *sub. tit. de alienationibus.*

Atque magis proximè, quotidianas habemus quaestiones in materia transactionis inita per hæredem gravatum, an afficiat subditum ex persona propria independentem venientem, ut pluries *infra disc. 172. & sequen.* super hoc articulo, de quo etiam *sub. tit. de senis discursu 49. & alibi frequenter*, distinguendo, an bona vel mala fide actus inicus esset, ad effectum scilicet obligandi necnè successorem independentem venientem jure proprio, nunquam verò, ut actus dici valeat adeò infectus, ac prohibitus, quod pœnam caducitatis propter prohibitam alienationem causare valeat, cum id nullum penitus juris fundamentum habeat.

Si enim in hac materia transactionis habemus, quod etiam si testator illam expressè ac nominatim prohibuerit, adhuc tale præceptum utpotè contra bonos mores ac licitum nutritivum non remanet obligatorium, liciteque sperni potest, *Caccia sup de transact. quest. 22. Socin jun. conf. 32. num. 13 lib. 3. Rot. decis. 104. num. 18. decis. 190 num. 27. & decis. 231. num. fin. par. 7. rec. & in aliis*, multò igitur magis, ubi nulla adest expressa, & particularis prohibitio, sed prætenditur actum venire sub prohibitione alienationis in genere.

Nedum autem hujusmodi transactiones, illa præsertim inita cum Duce Gravinæ, aliisque conjunctis, quibus aliqua bona per testatricem possessa dimissa fuerunt, dici poterat collusiva, & mala fide inita ad actum criminiosum, ac pœnalem effectum, sed rectè ac tutè dicenda veniebat inita prudentè, ac optima fide, adeò ut apta esset obligare etiam successores, qui jure fideicommissi restitutorii vocati essent, dum stante clara dispositione consuetudinum Civitatis Neapolis præfatus Dux, alique conjuncti prætereundere poterant necessariam successorem in notabili parte bonorum hæreditariorum, quorum valore attento, satis modicum datum vel dimissum fuit quod ex facti circumstantiis, & personarum qualitate, ac more regionis prudens consilium fuisse dimittere etiam pro evitanda lite, ejusque gravibus expensis & molestiis, ac pro removendis sequestris, unde revera ex facti qualitate bona fides erat indubitata; Potissimè quia collusio, vel simulatio præsumenda non est juxta satis vulgare, ac receptum principium, ubi deficit causa simulandi vel colludendi, quæ nulla penitus exco-gitari poterat, dum inter istos PP. ac eos, cum quibus transactionem est, nulla concurrebat conjunctio sanguinis, vel alia ratio effectiois, seu proprii interese. ob quam resularet probabilis suspicio, quod isti PP. se ipsos suamque Congregationem bonis dimissis, vel datis privare voluerint, ut extraneis ignotis datent.

Dicebant scribentes in contrarium, ac in parte in-
nuit ultima decisio, quod culposè PP. se gessissent
transigendo super lite mota coràm iudice laico
eorum incompetenti, quodque Neapolitana con-
suetudo non procederet in dispositionibus fa-
ctis ad pias causas, vel cum personis Eccle-
siasticis, atque in hoc nimum insistebant, quod sci-
licet isti PP. tanquam Ecclesiastici debuissent de-
clinare forum laicale illius Sacri Consilii; Verùm
in hoc dictos scribentes excusabiles esse dicebam
utpotè non versatos in loco, illaque praxi, circa
quam deducebam eadem, quæ habentur deducta
circa fori competentiam in dicta Neapolitana sub. tit.
de Jurisdictione disc. 94. Et circa cessationem consue-
tudinum quando disponatur cum Ecclesiasticis, vel
cum causa pia, deducebam ea quæ circa hanc ma-
teriam habentur deducta in altera Neapolitana sub
tit. de dote disc. 103. Ideoque reflectendo ad solam
veritatem, nimis clara videbatur hujus partis justi-
tia, quodque dicta ultima resolutio nullo pacto ef-
set sustentabilis, probabiliore autem essent pri-
mæ, & consequenter quod sperari omninò debeat
recessus.

ROMANA HÆREDITATIS DE RVBEIS

PRO

PRESBYTERIS CONGREGATIONIS
S. PANTHALEONIS
AD MONTES

CVM

CONGREGATIONE B. PETRI
DE PISIS.

*Casus variè decisus per Rotam,
postea concordatus.*

De eadem materia fideicommissi or-
dinati in casu non implementi vel
contraventionis, An dicatur pœ-
nale vel conditionale; Et an ad-
versus adimplementum in tempore
competat necnè restitutio in inte-
gium.

SUMMARIUM.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **R**esolutiones cause.
- 3 **Q**uod ad effectum incurrendi caducitatem, & pro fi-
deicommissio pœnali requiratur dolus & mali-
tia.
- 4 **D**e Constitutionibus Apostolicis super erectione novo-
rum Conventuum, remissivè.
- 5 **D**e duplicitate persona in Papa uti Papa, & Episcopo
Vrbis.
- 6 **D**eclaratur conclusio, de qua num. 3. ubi per viam pœnæ,
secus

- secus ubi per viam conditionis & qualitatis.
- 7 Quando dispositio dicatur concepta per viam conditionis.
 - 8 Valide disponitur ad favorem Monasterii erigendi.
 - 9 Restitutio in integrum non datur sine lesione.
 - 10 Non datur restitutio adversus lucrum in præjudicium tertii.
 - 11 Contrarium, & quando clarius dicta restitutio competat.
 - 12 Quando lapsus termini non debeat obstare super adimplimento si sequi potest.
 - 13 Non sunt faciendæ illa diligentia, quas certum est non esse profecturas neque concedenda est restitutio ad faciendum id quod constat fieri non posse.

D I S C. CLV.

IOANNES Victorius de Rubeis hæredem instituit Congregationem B. Petri de Pisis, ad effectum cum ejus hæreditate erigendi Conventum in Monte Mario pro illis Religiosis, qui juxta primævum institutum vitam hæremiticam ducere vellent, ea sub lege & conditione, quod infra sex menses à die mortis obtineri deberet derogatio Constitutionibus Apostolicis prohibentibus erectiones Conventuum seu Monasteriorum, in quibus sustentari non possint 12. Religiosi, si minus vocavit quosdam presbyteros Congregationis sacularis S. Panthaleonis ad Montes, cum legibus ad rem non facientibus; Curaque sequuta morte testatoris per dictam Congregationem, seu PP. ejusdem residentes in Conventu S. Honuphrii, ob eam licentiam à V. Gerente asserente eam concedere de oraculo vivæ vocis Pontificis, qui tunc erat Innocentius X. initiata fuisset constructio dicti Conventus, absque tamen impetratione dictæ derogationis; Hinc elapso dicto termino, dicti presbyteri, præterdentes factum esse casum substitutionis, judicium instituerunt, ac sententiam favorabilem reportarunt, à qua introducta per appellationem causa in Rota coram Rojas, datoque dubio, An eisdem Presbyteris danda esset immisio, sub die 18. Martii 1650. negativa prodidit resolutio, ex regulis & conclusionibus quas habemus in materia fideicommissi pœnalis, ut requirantur dolus, ac malitia, quodque quælibet causa excusaret juxta deducta disc. præced. & infra disc. 157. ut patet ex decisione desuper edita inter illas impressas Rojas decis. 416. ubi quod iusta excusationis causa resultare diceretur à dicta licentia V. Gerentis, quæ utpotè concessa habito vivæ vocis oraculo Papæ dictæ derogationi æquipolleret; Sive quod eadem derogatio necessaria non esset, eo quia Apostolicæ Constitutiones dictas erectiones prohibentes non comprehenderent Urbem, ad cujus decisionis normam expedita sententia, commissa que denuo per appellationem causa in eadem Rota coram Albergato, ex hac parte habitus fuit recursus ad eundem Innocentium X. in plena Signatura Gratiæ pro declaratione, An dicta derogatio esset necessaria necnè, proditoque rescripto, ut serventur Constitutiones Apostolicæ; Proposita postmodum causa in Rota sub die 10. Decembris 1655. prodidit resolutio huic parti favorabilis pro sententiæ Rotalis infirmatione, atque ad normam decisionis expedita sententia, commissaque causa in eadem Rota coram Melio super executione duarum propositionum ad formam Statuti, post plures propositiones cum acerrimis disputationibus, magna que votorum scissura, sub die 28. Aprilis 1659. pro executione duarum conformium responsum fuit,

ut patet ex decisione desuper edita impressa 158. ubi oblationes Bondeni decis. 62. quæ produxit concordantiam controversiæ finem danti.

In hujusmodi autem disputationibus, præterea verò in hac ultima instantia coram Melio, magis actum fuit de concernentibus dictas Apostolicas Constitutiones super erectione Conventuum, quæ comprehenderent Urbem necnè, & in dicta licentia concessa per V. Gerentem habito oraculo vivæ vocis à Papa derogationi æquipolleret, & de quibus habetur actum in sua materia sub tit. de Regularibus in hac eadem causa, cujus ultima decisio reverbis bilis est circa distinctionem Papæ illum constituto tanquam Episcopum seu Ordinarium illi contradidit in eadem à persona Summi Pontificis, à qua distinctione habetur etiam in Vrinate, in Metropolitici sub tit. de præminentia politico privilegio de jurisdictione disc. 11.

Quatenus verò pertinet ad hanc materiam fideicommissariam, de qua actum fuit in dictis primis disputationibus coram Rojas & Albergato, habens Ego pro substitutis actoribus, præterea in secunda instantia coram Albergato, impugnantem præcedentem resolutionem coram Rojas, committam etiam veritatis, dicebam illam subsistere non posse ut etiam ipsamet Rota agnovit, ab ea resecanda non quidem ex fallacia dictarum conclusionum, quæ ibi deducuntur, sed ex incongrua applicatione ad factum; Posito enim, quod ageretur fideicommissio pœnalis, ac per speciem conditionis, & tunc rectè dictæ propositiones proponuntur ut scilicet requiratur culpa positiva reobolentium & malitiam ad effectum inducendi debent sine quo non intrat pœna, quodque quælibet causa excusata; Secus autem ubi adimplentem injunctum est per viam conditionis à parte ante impediens acquisitionem, tunc enim dicitur, quoniam non agitur de amittendo ius quantum sed de impediendo, ne quaratur, seu veniat ad acquirendam qualitatem, quæ necessitate est ad acquisitionem adinstar illius vestis nuptialis, quæ juxta parabolam Evangelii, requiritur pro ingressu ad nuptias, cum tunc, an quis illa careat, & malitia, vel casu, id nil refert, ex deductis præced. & in hujus causæ decisione coram Albergato cum sit principium absolutum cadente solum applicatione super applicatione, an de una vel altera specie dispositionis agatur.

Quodque ageretur magis de dispositione conditionali quàm pœnali, dicebam esse incommutabile, non solum ex natura & qualitate horum & clausularum juxta deducta apud Dives dec. 882. cum qua in hoc proposito latas præced. dicta decisio coram Albergato, sed magis ex substantia veritatis, sive subiecta materia impetante conditionem à parte ante, quoniam testator in effectu instituire voluerit Conventum de novo erigendum, & quatenus ejus erectio validè sequeretur & non alias, itur nullatenus Congregationis vel Conventus S. Honuphrii, quæ tunc quandam speciem executoriæ sive adimplentis conditionis pro dicta erectione faciendæ impeditio hinc proinde implementum dictæ derogationis à dubio stare videbatur à parte ante; & per speciem conditionis suspensivæ, sine qua non, cum non nasci ceu efformari non potuit hæc nova institutio actualis persona, quam ipse hæres instituitur voluit. Cum in jure receptum sit dispositiones cum conditione vivos quàm per ultimam voluntatem receptum accipi posse pro, Monasterio vel Conventu erigendo.

do, eodem modo quo institui potest aliquis nasciturus, quamvis de tempore testamenti vel mortis testatoris adhuc non conceptus, juxta casum de quo infra in Rom. primog. de Amadoris disc. 188. & in specie valida dispositionis ad favorem Conventus vel Monasterii erigendi ceteris relatis *Berous conf. 21. nu. 8 & 9. lib. 2. Mantie. de conject. lib. 8 tit. 6. nu. 12. Gonzal. ad reg. 8. §. 7. gl. 5. nu. 100. & seqq. Gratian. discip. 358 nu. 1. & seqq.*

Non negabatur hæc in disputationibus habitis coram *Albergato & Melio* per scribentes in contrarium clarè agnoscences dictam decisionem coram *Rois* in hac parte non esse sustentabilem; Insi- stebant verò in restitutione in integrum adversus dictam derogationem in tempore non obrentam, adversus quam ego scribens more Advocati, e- contra insistebam super ejus denegatione, & in- competentiâ. Tum ex eo quod illa non datur sine latione l. num. postea §. si minor. ff. de jur. jur. l. mi- noribus C. de restit. in integr. cum concord. per *Caval. decif. 149. num. 1. Cels. decif. 128. num. fin. & passim*, nullaque ratio aderat, dum nihil amittebatur de quaesito & proprio, sed solum arcebat ab asse- quutione lucri ac à jure quaerendo, Tum etiam quia licet in casu lucri assequendi juxta unam opi- nionem restitutio deneganda non sit, attamen id procedit re integra, & priusquam alteri parti jus quaeratur, atque incurta caducitas declaretur, tunc enim illa concedenda non est, quoniam esset tol- lere jus quaesitum alteri, atque dare restitutionem adversus lucrum odiosum, Tertio quod non est concedendum *Paris. conf. 19. num. 83 & 248. lib. 2. Odd. de restit. in integr. q. 89 num. 12 & 4. Fontanell. de pact. c. aus. 4. gl. 5. num. 16. Theodor. alleg. 58. num. 18. cum aliis relatis per Cypic. latr. consult. 127. & faciunt deducta per *Cyriac. cont. 240. per tot.**

Reflectendo tamen ad veritatem, mihi videbatur dictas oppositiones parùm probabiles esse, quod- que ubi non urgeret motivum jam detectæ im- possibilis, de quo infra, probabilis illius con- cessione locus esse deberet. Tum quia juxta unam opinionem omissio magni & notabilis lucri dici videtur species pœnæ, ideoque datur restitutio, etiam in odium tertii ex plenè deductis per *Moror. conf. 97. Menoch. conf. 425. Cypic. Latr. de consult. 127. Rot. decif. 493. par. 4. rec. tom. 2. ex num. 82* Tum etiam quia quidquid sit de dicta quaestione in casu suo cum hæc ita incidenter deducerentur, Atta- men ille rigor permittendus veniret contra perso- nam privatam, cui rectè dici potest, quod sibi im- puerit, cur statuto tempore non adimplevit, ac passus est substitutioni locum fieri, secus autem cum ageretur de Monasterio erigendo, cui propria culpa vel negligentia adscribi non poterat. Ac e- tiam quia ab eadem negligentia rectè excusabiles videbantur dd. PP. executores seu administrato- res, dum justè ut supra credere potuerunt aliam derogationem necessariam non esse.

Atque pro meo judicio clarius, spectata substan- tia voluntatis testatoris magis quam formalitatibus seu rigoribus Juristarum, cum intelligi debeant di- sceretè, ac juxta facti qualitatem congrua congruis referendo, testator enim in substantia principaliter exoptavit dicti Conventus erectionem, ordinan- do dictam substitutionem omninò & subsidiariè, & quando dicta erectio sequi non posset, unde propterea quoties id sequi potest, absque dubio tes- tator noluit dictum alium subsidiarium substitu- tum, Et quamvis statuerit dictum terminum, attam-

en vis in eo non erat, quia nil intereat intrâ illum vel longè postea id sequi, sed benè præfinitus fuit gratia sollicitandi, & ne absque aliqua termini præfi- nitione res haberet progressum in infinitum.

Illud autem motivum, ex quo justæ ac probabi- les dictæ resolutiones vitæ fuerunt, consistebat in jam certificata impossibilitate obtinendi dictam derogationem per declarationem ut supra à Pon- tifice factam, ac etiam quia aliundè constabat illum non esse concessurum, ideoque intrabat re- gula, quod non admittuntur illæ diligentia, quas certum est non esse profuturas, neque concedi- tur restitutio ad faciendum id, quod jam certifi- catum est esse impossibile, ad text. in l. quod si minor §. Scapola ff. de minor. quem in proposito po- deerant *Cravert. conf. 151 num. 29. Menoch. conf. 714. num. 64. Gratian. discip. 767. num. 45. Cyriac. con- trov. 239. num. 21.* In idem suffragante propo- sitione quam aded frequentem & quotidianam habe- mus super denegatione remissoria ex capite irre- levantia, quoniam concedenda non sunt illa quæ postquam fuerunt concessa non sunt profutura, cum aliquid id non contineret, nisi inanem circui- tum in jure damnatum.

PLACENTINA

HÆREDITATIS

PRO

DOMO PIA ORPHANARUM.

Responsum pro veritate.

De eadem materia fideicommissi vel substitutionis ordinatæ in casu ali- cujus non implementi infra certum terminum demandati, & in specie super erectione Monasterii juxta casum præcedentem; Et an constare debeat de præcedentibus diligentibus, quod opus prius demandatum ad- impleri non potuerit.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 De fideicommissis aperto ob implementum non sequutum in termino etiam sine culpa. & de distinc- tione inter dispositionem conditionalem, & mo- dalem.
- 3 De differentia quando cessatio conditionis causet novum fideicommissum. Et quando causet fideicommissi cessationem ad favorem heredis gravati.
- 4 Hæres gravatus dicitur dominus, unde cessante gra- vamine nihil acquirit de novo, sed solum tollitur ob- staculum.
- 5 Nemo potest ex ejus negligentia vel defectu reportare lucrum & commodum.
- 6 De presumptione resultantæ à lapsu temporis iuncto cum observantia.

7 Fallis